

Horváth Réka

**A TEHETSÉG FELISMERÉSE ÉS GONDOZÁSA
EGY PÉCSI INTÉZMÉNYKOMPLEXUM TEHETSÉGGONDOZÓ
MUNKÁJÁNAK BEMUTATÁSA ÓVODÁS KORTÓL KÖZÉPISKOLÁS KORIG**

Bevezetés

Tanulmányom témája a tehetség. A tanulmány első felében átfogó képet adok a tehetség fogalmáról. Különböző meghatározások, értelmezések és tehetségmodellek bemutatásával több oldalról közelítem meg a fogalmat. Az óvodától középiskoláig terjedő tehetséggondozó munkát a Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola és az Apáczai Óvoda tevékenységén keresztül vizsgálom. A tanulmány végén összegzem a leírtakat és levonom a kutatás legfőbb következtetéseit.

A kutatási eredmények felhasználásával szeretném megcáfolni azt a tévhitet, hogy a tehetséges gyermekek nem igényelnek különösebb tanítást, nevelést, törődést, mert képesek arra, hogy a tehetségüknek köszönhetően önállóan, segítség nélkül érvényesüljenek és alkossanak.¹ A kutatásba bevont intézmények tapasztalatai és a felsorolt jó gyakorlatok remélhetőleg segítséget nyújtanak a tehetséggondozásban részt vevő pedagógusok számára abban, hogy hatékonyabbá válhasson ez irányú munkájuk.²

Elméleti háttér

A tehetség fogalma

A tehetséget meghatározó definíciók közül sokat ismerünk. Nehéz kiválasztani közülük a legmegfelelőbbet, legátfogóbbat. Elsőként Harsányi István meghatározását mutatom be, akit ma is a tehetségvédelem legnagyobb alakjának tartanak. Ezt az értelmezést 1988-ban írta, de napjainkban is aktuális és helytálló. „Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.”³

¹ SZÁVAI Ilona (szerk.): *Én ne lennék tehetséges? – A képességek felismerése és fejlesztése*, Pont, Bp., 2013. (Továbbiakban: SZÁVAI, 2013.)

² HORVÁTH Réka: *A tehetség felismerése és gondozása. Egy pécsi intézménykomplexum tehetséggondozó munkájának bemutatása óvodáskortól középiskolás korig*, Magyar Tudomány Ünnepe 2022, Eötvös József Főiskola, Absztraktkötet, Baja, 2022. (Továbbiakban: HORVÁTH, 2022.)

³ CZIRJÁKNÉ VÉRTESI Marianna: *A tehetségazonosítás és a tehetséggondozás szempontjai a pszichológus szemszögéből*, Miskolc, 2010. (Továbbiakban: CZIRJÁKNÉ, 2010.)
<https://www.slideserve.com/havyn/a-tehets-gazonos-t-s-s-a-tehets-ggondoz-s-szempontjai-a-pszichol-gus-szemsz-g-bol> [2022.10.25.]

Gyarmathy Éva a Magyar Tehetséggondozó Társaság tagja, többek között a tanulási zavarokkal küzdő tehetségekkel is foglalkozik.⁴ A következőképpen írja le a tehetség fogalmát: „A tehetség lehetőség az egyénben, amely külső-belső tényezők interakciójában jön létre. A tehetség viselkedés és attitűd, értékrendszer és önértékelés.”⁵

Tehetségmodellek

Az egyik leggyakrabban használt tehetségmodell Joseph Renzulli (1978) nevéhez köthető. Eszerint a tehetséghez szükségesek az átlagon felüli képességek, a kreativitás, illetve a belső motiváció, azaz a feladat iránti elköteleződés, ezért „három gyűrűs tehetségmodellként” is szokták nevezni. A modellben a tehetség a három kör metszetében rejlik.⁶

Renzulli-modell

A Renzulli-modellt Franz J. Mönks (1992) továbbfejlesztette, szociális mézővel egészítette ki, amely a tehetség kibontakozását nagymértékben meghatározza. Az ő modelljében a feladat iránti elkötelezettség helyébe a motiváció lép. Az átlagon felüli képességek helyett a kivételes képességek kifejezést használja. A kreativitást a rutinszerű vagy reprodukív gondolkodással ellentétben a függetlenség és produktív magas szintjeként értelmezi.⁷ Ezt a modellt „háromoldalú”⁸ jelzővel szokták illetni.

⁴ GYARMATHY Éva: *Önéletrajz*. (Továbbiakban: GYARMATHY, é. n.)

http://tmpk.uni-obuda.hu/munkatarsak-oneletrajz-gyarmathy_eva.php [2022. 10. 25.]

⁵ CZIRJÁKNÉ, 2010.

⁶ SZÁVAI, 2013.

⁷ BOGNÁR György: *Tehetségek felismerése és tehetséggondozás a felsőoktatásban*, Diplomamunka, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Bp., 2008. (Továbbiakban: BOGNÁR, 2008.)

<http://www.eet.bme.hu/~bognar/sajatmuvek/diploma2008.pdf> [2022. 10. 25.]

⁸ GÖMÖRY Kornélia: *Az iskolai tehetségfejlesztés pszichológiai háttértényezőinek vizsgálata felső tagozatos korban*, Doktori (PhD) értekezés, Debreceni Egyetem, Debrecen, 2010. (Továbbiakban: GÖMÖRY, 2010.)

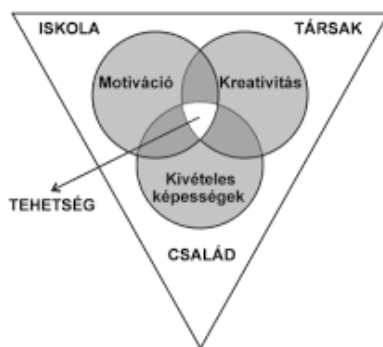
<https://docplayer.hu/5037969-Az-iskolai-tehetsegfejlesztes-pszichologiai-hattertenyezoinek-vizgalata-felso-tagozatos-korban.html> [2022. 10. 26.]

A háromszög a családot, az iskolát és a kortárs csoportot foglalja magában, azokat a fő szociális területeket, amelyekben a gyermek felnő.

A család fontos szerepet játszik a tehetség nevelésében. Biztosítja azokat a feltételeket, melyek a gyermek egészséges és kiegyensúlyozott fejlődéséhez szükségesek. A szülő minta és értékadó a gyermek számára, olyan személy, aki befolyásolja a tudáshoz, tanuláshoz való viszonyát.

Az iskola felelős az alkotó légkör megteremtéséért. A pedagógus legnagyobb szerepe a tehetség felismerésében és fejlesztésében van.

A kortársak (pl.: osztályközösség) pozitívan és negatívan befolyásolhatják a tehetséges tanulók személyiségét, ösztönözhetik és gátolhatják a fejlődésben. Ha a többség strébernek kiáltja ki, akkor alulteljesítéshez és személyiségzavarhoz vezethet. Ha kialakul a közösségben egy egészséges versenyszellem, akkor a sikerélmények további fejlődésre sarkallják.⁹

Mönks tehetségmodellje

Czeizel Endre (1997) orvos-genetikus, az orvostudományok akadémiai doktora a tehetség fogalmát a következőképpen határozta meg: „A tehetség potenciát, lehetőséget, ígéretet, reményt, esélyt jelent valamelyik emberi tevékenységi körben olyan kiemelkedő teljesítményre, amely társadalmilag hasznos és/vagy amely meglelégedéssel, örömezéssel, sikerélménnyel járhat elérője számára.”¹⁰

A tehetségmodell megalkotásakor ő is a Renzulli-modellből indult ki. Mönks ábráját kiegészítve fontosnak tartotta a támogató társadalmi közeg befolyását is, így lényegesen komplexebb az előzőleg ismertetett modelleknél.¹¹ Az általa létrehozott tehetségmodellt „4x2+1 faktoros talentummodellnek”¹² is szokták nevezni.

⁹ BOGNÁR, 2008.

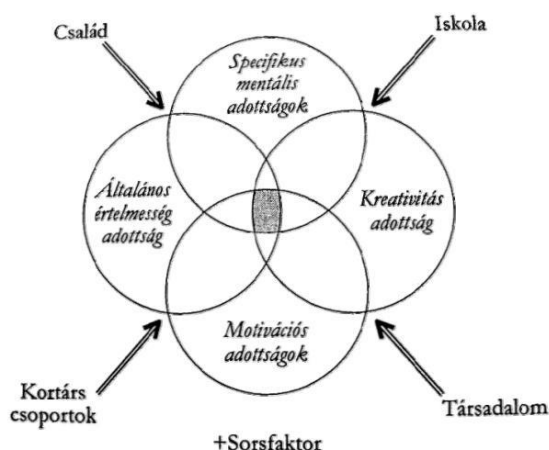
¹⁰ HÓDI Sándor: *A tehetség kérdőjelei*, Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta, 2009. (Továbbiakban: HÓDI, 2009.)

¹¹ BUDA Mariann: *Óriás leszel? – A tehetséges gyerek*, Dinasztia Tankönyvkiadó Kft., Bp., 2004. (Továbbiakban: BUDA, 2004.)

¹² BOGNÁR, 2008.

A belső körök a személyiségen belüli, egymásra ható, fő területeket jelölik. A köröket körülvevő négyszög pedig az a szociális mező, mely a tehetség kibontakozását elősegíti: iskola, társak, család és társadalom. A tehetséggondozásban fontos szerepet kapó család, iskola, társak is a társadalom részét képezik. Ahhoz, hogy a kiemelt nevelési szinterek megfelelő környezetet tudjanak biztosítani a tehetséggondozásban és tehetségfejlesztésben, az egész társadalom szemléletét és a tehetségekhez való hozzáállását erősíteni és alakítani kell. Mindenkinek, aki a társadalom alakításában szerepet vállal, nemcsak lehetősége, de felelőssége is van abban, hogy biztosítsa a szükséges feltételeket.¹³

Többlettényező Czeizel szerint a sorsfaktor vagy életegészség, ami azt jelenti, hogy az alkotásra alkalmas kort meg kell érni, életben kell maradni a tehetség kibontakozásához. Vannak olyan betegségek, amelyek megakadályozzák a veleszületett adottságok kiteljesedését. Ha a talentumot idő előtt elveszítjük, azért a külső hatásokat teszi felelőssé.¹⁴

Czeizel-féle „4x2+1 faktoros talentummodell”

Piirto modelljében (1999) a tehetség összetevői és a fejlődést befolyásoló tényezők kidolgozott rendszerben jelennek meg. Öt aspektust emel ki:¹⁵

1. A genetikai összetevő képezi a piramis alapját. A gyermek felnőtté válása során ez a tényező egyre inkább kiütöközik.¹⁶
2. Az érzelmi összetevő magában foglalja azokat a tulajdonságokat, melyek a kiemelkedő teljesítményt nyújtókat jellemzik. Ezek megegyeznek az előzőekben

¹³ BALOGH László: *Elméleti kiindulási pontok tehetséggondozó programokhoz* (A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2007. január 5-6-i tanácskozásához), é. n. (Továbbiakban: BALOGH, é. n.) <http://tehetseg.hu/balogh-laszlo-mi-tehetseg> [2022.10. 26.]

¹⁴ GÖMÖRY, 2010.

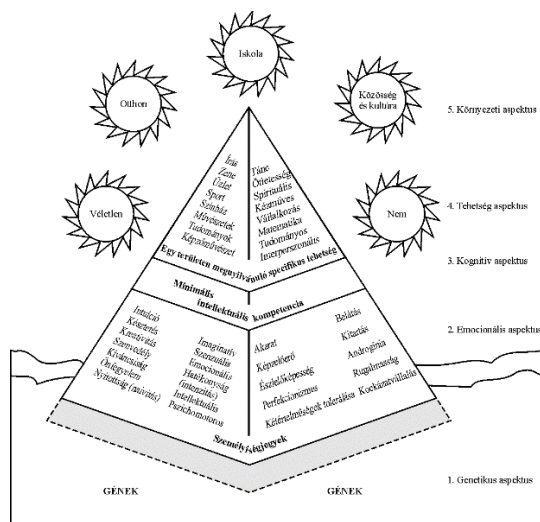
¹⁵ Uo.

¹⁶ TÓTH László: *Piirto piramis modellje*, *Tehetség*, 2011/2. 3–4. (Továbbiakban: TÓTH, 2011.) http://www.mateh.hu/dokumentumok/tehetsegujtsag/Tehetsegujtsag_2011_2.pdf [2022. 10. 26.]

ismertetett modelleknél is. Ilyen például a kreativitás, képzelőerő, intuíció, kitartás, komplexitás, önfegyelem, akarat.¹⁷ Ezek a jellemvonások kialakíthatók, fejleszthetők.¹⁸

3. A kognitív összetevő (minimális intellektuális kompetencia). Piirto szerint a magas IQ nem feltétele annak, hogy valakinek a specifikus tehetsége megmutatkozzon. A diplomát szerzett emberek intelligenciája általában átlagon felüli, ennek ellenére kevesen vannak közöttük, akik igazán magas IQ-val rendelkeznek.
4. A tehetségterület szerinti összetevő (egy területen megnyilvánuló specifikus tehetség). A piramis csúcsán a tehetségterületek vannak, melyeket az adott társadalom értékesnek tart és elismer. Ilyen például a képzőművészet, sport, zene stb.¹⁹ A siker eléréséhez nem elég a tehetség, szükség van a terület melletti elköteleződésre.²⁰
5. A környezeti összetevő. A modell első négy szintje a tehéséges egyénre vonatkozik. Ugyanakkor mindenkit öt „Nap” befolyásol, melyek a környezetet jelképezik. A család „Napja” a pozitív és fejlesztő közvetlen környezetre utal. A közösség és kultúra „Napja” sugározza azokat az értékeket, amelyek összhangban vannak a családdal és az iskolával. Az iskola „Napja” nagyon fontos szerepet tölt be azok számára, akiknél a többi „Napot” felhők takarják el. A nem „Napja” utal a nemek befolyásoló szerepére. Az esély „Napja” az esélyekre, véletlenekre utal.

Ezen az öt „Napon” múlik, hogy a tehetség kibontakozik vagy elkallódik.²¹

¹⁹ Tehetség 'elhivatottsággá' válik

Piirto piramis modellje

¹⁷ GÖMÖRY, 2010.

¹⁸ TÓTH, 2011.

¹⁹ Uo.

²⁰ GÖMÖRY, 2010.

²¹ TÓTH, 2011.

Az ismertetteken kívül a tehetségnek sokféle meghatározása van, azonban minden szempontból elfogadott, tudományos megközelítése nincs. R. J. Sternberg a következőképpen fogalmazta meg erről a véleményét: „Minden társadalom maga dönti el, hogy mit tekint tehetségnek, ezért a fogalom tartalma az idő és hely függvényében változik.”²²

A magyar tehetséggondozás napjainkban

Napjaink tehetséggondozó munkáját 2002-től mutatom be. Ekkor dolgozták ki a Nemzeti Tehetség Programot, valamint megteremtették a Nemzeti Tehetség Alapot.²³ A tehetséggondozás kereteit a Nemzeti Tehetség Program jelöli ki, melyet a Nemzeti Tehetség Alap támogat. Mindkettő az oktatásért felelős miniszter irányítása alatt, jogszabályban foglaltak szerint működik. A program elérendő célokat jelölhet ki a köznevelési intézmények számára, és tartalmazza a feladatok finanszírozásának módját.²⁴

A 21. század az élet minden területén változás és fejlődés után kiált. Az oktatás területén is megfogalmazódnak hiányosságok, elvárások. Korunk nagymértékű technológiai fejlődése, az internet térhódítása, illetve a növekvő tudásmennyiség előterbe kerülése szükségessé teszi az oktatásban végzett kutatómunka átgondolását. Ez különösen vonatkozik a tehetség- és kreativitáskutatásokra.²⁵ A jelenlegi iskolarendszer, a tanítási módszerek és munkaformák nehezen tudnak lépést tartani a gyors fejlődéssel. Ezek a változások szükségessé teszik a fogalmak átgondolását, a szakirodalom frissítését, a statisztikák naprakészségét és összehasonlítását. A gyors változás mellett az iskolára a teljes változatlanosság jellemző.²⁶

Minden iskolában elvárás a jól felszerelt számítástechnika terem, valamint az interaktív táblák használata. A tehetséggondozást a tanórákon egyéni és csoporton belüli differenciálással, csoportbontással, házi feladat differenciálásával és interaktív táblák használatával segíti a pedagógus. Tanulásszervezés tekintetében jól alkalmazhatók a kooperatív technikák, a projektmunkák és különböző szakkörök működése. Az iskolák törekszenek arra, hogy pedagógiai programjukban – az intézmény profiljának megfelelően – helyet kapjon a tehetséggondozás. A sajátos arculat az, ami napjainkban megkülönbözteti egyik iskolát a másiktól. Ez segíti a szülőket abban, hogy gyermekük érdeklődési körének megfelelően válasszanak iskolát. Továbbképzések segítik a pedagógusok munkáját, akik szintén érdeklődési körüknek megfelelően választhatnak az adott kínálatból.

²² HÓDI, 2009.

²³ SARKA Ferenc: *A magyar tehetséggondozás történetének főbb állomásai*, Tehetség, 2009/5. 12–13. (Továbbiakban: SARKA, 2009.)

²⁴ 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV [2022. 10. 26.]

²⁵ GYARMATHY Éva: *Tehetség és tehetséggondozás a 21. század elején Magyarországon*, Neveléstudomány, 2013/2. 90–106. (Továbbiakban: GYARMATHY, 2013.)
http://nevelstudomany.elte.hu/downloads/2013/nevelestudomany_2013_2_90-106.pdf [2022.10. 26.]

²⁶ GYARMATHY Éva: *A harmadik évezred kihívásai és a tehetség új szemlélete*, Almanach 2002, Magyar Tehetséggondozó Társaság, Bp., 2002, 11–20. (Továbbiakban: GYARMATHY, 2002.)
<http://www.diszlexia.hu/Cikkek/harmadik.htm> [2022. 10. 26.]

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk újabb lehetőségeket nyitott. Az iskolák pályázatok beadásával élhetnek, melyekkel a tehetségesek érvényesülését segítik. Felismerve a tehetséggondozás fontosságát, tehetsős üzletemberek alapítványokat hoztak létre, mellyel felkarolják és támogatják a tehetséges tanulókat.

Csányi Sándor elsősorban az OTP Bank elnök-vezérigazgatójaként ismert. 2005-ben a magánvagyonából, egy milliárd forinttal létrehozta a Csányi Alapítványt azzal a céllal, hogy a tehetséges, de hátrányos körülmények között élő gyerekeknek segítsen tehetségük kibontakoztatásában és fejlesztésében. Az alapítvánnyal együtt létrejött egy komplex program, ami az Életút Program elnevezést kapta. Ennek keretében tíz éves kortól az egyetem elvégzéséig felkészült szakemberek segítségével követik a gyermekek fejlődését. A program helyszíneit a körzetekben működő Közösségi Házak adják. Az Életút Program célja a hátrányos helyzetű, jó képességű gyerekek ötödik osztályos kortól induló folyamatos támogatása. Az ide bekerült gyerekeket és családjaikat egy alapítványi mentor pártfogolja. A tanulmányi segítség mellett nélkülözhetetlen a szociális támogatás, hogy leküzdhessek azokat az akadályokat, amelyek a gyerekek tehetségének kibontakozását gátolnák. Az alapítvány célja a gyerekek létszámának növelése, végső célkitűzése pedig az országos elterjedtség. Az alapító vallja: „A tehetségek felfedezése és segítése közös ügyünk, a legjobb befektetés.” Jó lenne, ha Csányi Sándor példájára több sikeres üzletember is létrehozna hasonló alapítványokat.²⁷

A tehetséggondozás számára új kihívásokat jelentenek a digitális kor kulturális hatásai.²⁸ Az oktatásban folyamatos változásra, megújulásra és alkalmazkodásra van szükség, hogy hatékonyan működjön a tehetséggondozás.²⁹ Emellett tapasztalt, képzett pedagógusok kellenek, akik erkölcsi és szakmai kötelességüknek érzik a tehetségek felkarolását.³⁰

A Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola és az Apáczai Óvoda tehetséggondozó munkájának bemutatása

Az intézménykomplexum bemutatása, rövid intézménytörténet

A cél az volt, hogy a pécsi Kertváros közepén létesüljön egy komplex szolgáltató rendszer, mely kiszolgálja az ott élők pedagógiai és művelődési igényét. 1979. szeptember elsején kezdte meg működését az 1. Számú Általános Iskola, melyet 1983-ig a többi intézményegység követett.

1980-90 között a Szilágyi János által készített pedagógiai program alapján Mihály Ottó kutatásvezető irányításával indult el a magyar pedagógia kísérleti programja. Az intézmény az Apáczai Csere János Nevelési Központ nevet kapta. A Nevelési Központ nem csupán egymás mellé épített intézményekből álló

²⁷ Csányi Alapítvány.

<https://www.csanyialapitvany.hu/> [2022. 10. 26.]

²⁸ GYARMATHY, 2013.

²⁹ GYARMATHY, 2002.

³⁰ GYARMATHY, 2013.

intézményrendszer, hanem szervesen összetartozó, együttműködő és egymást kiegészítő egység.

Jelenleg az intézményben a következő intézményegységek működnek: Bölcsőde, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Óvoda (3 épületben), 1 Sz. Ált. Isk., 2. Sz. Ált. Isk., Gimnázium, Kollégium, Művészeti Iskola, Művelődési Ház, Könyvtár, Sportegység, Étterem. Tagintézmények: Martyn Ferenc Művészeti Szabadiskola, óvoda és iskola (Pogány).³¹

2013 januárjától a két általános iskola, a gimnázium, a kollégium, a két művészeti iskola, a pogányi tagiskola és a pedagógiai szakszolgálat a Klebelsberg Intézményfenntartó Központhoz tartozik. A többi tagintézmény Pécs Megyei Jogú Város fenntartásában maradt.

Az intézmény oktató, nevelő, gondozó munkáját a következő terek és lehetőségek továbbra is segítik: Sportegység (uszoda, sportcsarnok, udvari pályák), Könyvtár (felnőtt és gyermekkönyvtár, fonotéka, számítógépek, internet), Művelődési Ház (kiállítóterek, színház-, mozi és konferenciaterem).³² Valamennyi épületben kialakították a biztonságos, akadálymentes közlekedést a mozgássérültek számára.

2008-ban Csermely Péter javaslatára és kezdeményezésére a térség első tehetségpontjaként létrejött az ANK Tehetségpont, majd 2009-ben megalakult a Pécs-Baranyai Tehetségsegítő Tanács.³³

A Tehetségpontok elsődleges feladata a tehetséges fiatalok tanácsadása, pályaaorientációja, az információk, lehetőségek megmutatása.³⁴ Az ANK Tehetségpont kapcsolatot tart a régió, az ország, illetve néhány határon túli tehetségponttal. A Pécs-Baranyai Tehetségsegítő Tanács alapító tagjaként szerepet vállal a megye tehetségkoncepciójának alakításában. Tehetségműhelyek szervezésével, a megye elismert szakembereivel együttműködve segíti az átlag feletti képességgel rendelkezőket.

Az intézményben a tehetségek gondozása, fejlesztése egymás mellett, egymást segítve és kiegészítve működik. A pedagógusok a kitűzött célokat négy főterületen igyekeznek megvalósítani (humán, reál, művészetek, szakképzés). Kiemelt figyelmet fordítanak a természettudományok iránt érdeklődő fiatalok fejlesztésére. Az intézményben dolgozó pedagógusok szakköri foglalkozásokkal, bemutató kísérletekkel, tudományos előadásokkal, tanulmányi versenyekkel, valamint pályázati kiírásokkal motiválják a diákokat. A szaktanárok munkáját pszichológusok és tehetségpedagógusok segítik.³⁵

1990-ben jött létre az ANK egyik intézményegysége, a Művészeti Iskola, ahol a tehetséges gyerekeknek lehetőségük van arra, hogy valamilyen területen kibontakoztassák egyéniségüket, jobban megismerjék önmagukat és

³¹ TURI Katalin: *Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központ (ANK) Pedagógiai-Művelődési Programja*, 2010. (Továbbiakban: TURI, 2010.)

http://www.educentrum.hu/data/ANK_PMP.pdf [2022. 10. 27.]

³² Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola. <http://www.educentrum.hu/> [2022. 10. 27.]

³³ *Beszámoló az ANK Akkreditált Kiváló Tehetségpont 2010-2011. évi munkájáról.*

³⁴ *A Tehetségpontokról.* <http://tehetseg.hu/tehetsegpontokrol> [2022. 10. 27.]

³⁵ Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola, Tehetségpont. <http://www.educentrum.hu/tehetsegpont/> [2022. 10. 27.]

érvényesítsék kreativitásukat. Ez az alapfokú művészeti intézmény három tagozattal működik: zeneművészet, képző- és iparművészet, illetve táncművészet. Az ott dolgozó pedagógusok kapcsolatot tartanak a kertvárosi közösségekkel, és velük együttműködve különböző kulturális programokat szerveznek.³⁶

Azért választottam a kutatás helyszínéül a Pécsi Apáczai Nevelési Központot, mert ebben az intézménykomplexumban a tehetséggondozó munka bölcsődétől gimnáziumig tart. Nagyon alapos, változatos, sokrétű munka folyik minden intézményegységben. A pedagógusok különös figyelmet fordítanak erre a területre.

Apáczai Óvoda – Hangyaműhely

Az ANK-ban az óvodai munka három helyszínen folyik. A „Csiribiri”, a „Cifra Palota” és az „Aprók Háza” nevű épületekben. Mind a három épületben működik tehetséggondozó műhely, például: Mesekuckó, Varázsceruza – vizuális műhely, Csutkababa bábműhely, Apró lábak- táncsoport.³⁷

A Hangyaműhely nevű vizuális tehetségprogram 2000 óta működik, az ANK Tehetségpont része.³⁸ Az óvodapedagógusok tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a tehetséggondozó kiscsoportos foglalkozások gazdagítják a gyermeki személyiséget és célzottan fejlesztik az átlagon felüli képességeket. A műhely munkájában a vizualitás terén kiemelkedő képességű gyerekek vehetnek részt, akik szívesen rajzolnak, festenek, mintáznak.³⁹ A tehetséggondozás keretén belül hátránykompenzáció is történik, amely csökkenti a gyermekek otthonról hozott hátrányait.⁴⁰ A foglalkozásokat heti egy-két alkalommal tartják. A pedagógusok különböző és különleges technikák tanításával kínálnak fejlődési lehetőséget. Az óvónők által középső és nagycsoportból kiválasztott gyerekek 12-15 fős csoportban dolgoznak.⁴¹ A kiválasztás a gyermekek csoportjukban alkotott munkái és a tevékenységhez való hozzáállásuk alapján történik.⁴² Vizuális területen tehetségígéretnak tekintik azokat a gyerekeket, akikre jellemző az eredeti, egyéni látásmód, ötletes, kreatív formai és tartalmi megjelenítés, képalakításuk esztétikus, szívesen, türelmesen építenek és készítenek el minden kézimunkát. Két pedagógus foglalkozik velük az óvoda fejlesztőszobájában. A műhely vezetésének fontos személyi feltétele, hogy az ebben a programban részt vevő óvodapedagógusok vizuális képességeikben tehetséges, jól képzett, igényes szakemberek, fejlett esztétikai érzékkel és kiemelkedő szakmai tapasztalattal rendelkeznek, elkötelezett hívei a tehetséggondozásnak és az egyénre szabott gyermeki személyiségfejlesztésnek. A kis létszám lehetővé teszi, hogy eredményesebb legyen a munka, több idő jusson egy gyerekre és jobban elsajátítsa az új technikát. A nagyobb hely, a nyugodt

³⁶ TURI, 2010.

³⁷ Apáczai Óvoda. <http://www.apaczaiovoda.hu/> [2022. 10. 27.]

³⁸ Hangya Műhely a Cifra Palota Óvodában, 2013.

³⁹ CSANÁLOSINÉ RAJNAI Zsuzsanna: Tehetséggondozás az óvodában – Vizuális műhely a Pécsi ANK-ban, 2011. (Továbbiakban: CSANÁLOSINÉ, 2011.)

⁴⁰ Hangya műhely. <http://tehetseg.hu/jo-gyakorlat/hangya-muhely> [2022. 10. 27.]

⁴¹ CSANÁLOSINÉ, 2011.

⁴² Hangya műhely. <http://tehetseg.hu/jo-gyakorlat/hangya-muhely> [2022. 10. 27.]

légkör pozitívan hat az alkotásra.⁴³ A kézműves munkát gyakran beszélgetések vagy a témához illő versek, dalok, mondókák teszik színesebbé.⁴⁴ A tehetségsegítő program fejleszti a kreativitást, a vizuális észlelést, a finom-motorikus képességet, a Gestalt látást, valamint az esztétikai érzéket.⁴⁵

A pedagógusok felkeltik a gyerekek érdeklődését a tervezett munkához. Ehhez felhasználják az internet adta lehetőségeket. A fejlesztő program része, hogy a témák bevezetéseként a gyerekek ismerkedhetnek Pécs belvárosával, nevezetesen épületeivel, múzeumaival (Zsolnay, Vasarely, Csontváry). Az élmények segítik őket az alkotásban.⁴⁶

Az óvónők lehetőséget nyújtanak sokféle technika, eszköz megismerésére és a gyakorlásra. Fontosnak tartják, hogy a gyerekek saját érzékelésük és felfogásuk alapján jussanak új ismeretekhez. Vallják, hogy idő kell ahhoz, hogy hasson az alkotás, teret adnak a gondolatok kiteljesedésének, a több oldali kreatív megközelítésnek. Biztosítják a színek harmóniájának, felfedezésének örömét, a színkontrasztok hatását, a formák kifejező erejét.

Az itt elkészült produktumok az óvoda dekorációjának részévé válhatnak, vagy egy kijelölt helyen egész évben megtekinthetők a szülők, érdeklődők számára. A műhelyben dolgozó kreatív óvodapedagógusoknak ezzel az a célja, hogy a kolléganőik számára segítséget, ötletet adjanak a gyermekmunkákon keresztül. Feladatuknak tekintik azt is, hogy a kiállított produktumok mintaszerűek legyenek a gyerekeknek is.

A színes ceruzán, vízfestéken kívül változatos kellékekkel, eszközökkel, anyagokkal dolgoznak, például: levegőre száradó színes gyurma, színes csomagolópapír, selyempapír, száradás után láthatatlanná váló ragasztó, üvegfesték, gyöngy, fonal, sötétben világító festék.

Különböző technikákkal ismerkednek meg, mint például a decoupage (dekupázs) technika, nemezelés, batikolás, üvegfestés, origami. Ezenkívül olyan különleges, kevésbé ismert munkafolyamatokkal, mint a márványozás, lazúrozás, lavírozás, bábkészítés, agyagozás, kasírozás, montírozás, szövés, gyertyaöntés.⁴⁷

A kevésbé ismert anyagok és technikák mellett a pedagógusok az óvodásokkal együtt keresnek kreatív megoldásokat a gondolatok és érzelmek kifejezésére.⁴⁸ A csoportmunkában a gyerekek megfigyelhetik és tanulhatnak társaik munkájából, ötleteiből.

A gyerekek korosztályra szabott fejlesztését a csoportnapló fejlesztési tervei szerint végzik a szakemberek, melyben nyomon követik az egyéni fejlődésüket. Miután megismerik a gyerekeket, igyekeznek hozzájuk igazítani a nevelési feladatokat, hiszen a hozzájuk irányított óvodások fejlődésükben különböző szinteken tartanak. A differenciált képesség- és kompetenciafejlesztés alapja a gyermek aktuális fejlettsége, érdeklődése, képességei, illetve egyéni fejlődési üteme.

⁴³ CSANÁLOSINÉ, 2011.

⁴⁴ *Hangya Műhely a Cifra Palota Óvodában*, 2013.

⁴⁵ *Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központ – Hangya műhely*.

⁴⁶ *Hangya Műhely a Cifra Palota Óvodában*, 2013.

⁴⁷ CSANÁLOSINÉ, 2011.

⁴⁸ *Az ANK tehetségsegítő programja*, 2010.

A fejlesztésben alapelvük, hogy a teljes személyiségre figyelnek. Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, nem kell elhatárolni egymástól az egyes nevelési területeket, hanem hagyni kell a komplex hatások érvényesülését. Kiemelt feladatuk közé tartozik a világ komplex felfedezésén, megismerésén keresztül az erkölcsi és értelmi képességeik, világnézetük formálása.

A működés eredményességét a rajzkészség fejlődése, a gyermekek megnyilatkozásai, későbbi iskolai teljesítményük, a szülői és gyermeki elégedettség és a fejlesztési lapok dokumentációja igazolja. A tehetségek nyomon követése a tanítókkal és szülőkkel való kapcsolattartással történik (beszélgetések, óralátogatások).

A Hangyaműhely segíti a szülőket és a gyerekeket az iskolaválasztásban. Szívesen maradnak az intézményben működő művészeti iskolában vagy az általános iskolák által kínált tagozatokon.⁴⁹

ANK 2. Sz. Általános Iskola – Szorobán

A programot alkalmazó szervezet felépítése

Az ANK tagintézményeként 1980-ban kezdett el működni a 2. Sz. Általános Iskola. A program során az intézmény kapcsolatot tart a többi intézményegységgel: óvodával, 1 sz. általános iskolával, a pogányi tagiskolával, gimnáziummal, művelődési házzal, könyvtárral.⁵⁰ Az óvodásoknak bemutató foglalkozásokat tartanak szorobánnal. Nyílt tanítási napokon az érdeklődő kollégáknak, szülőknek lehetőségük nyílik betekinteni a képességfejlesztő programba. A tanítók az Apáczai Szakmai Napok keretében bemutató órákat, jubileumi kiállítást és tájékoztatót tartanak az érdeklődők számára.⁵¹

A szorobán bemutatása

A szorobán egy japán számolóeszköz. Elődje az abakusz, melyet 450 évvel ezelőtt a japánok vettek át a kínaiaktól. A japánok a szorobánnal való számolást 1991-ben eszperantó nyelven tanították meg Magyarországon egy budaörsi általános iskolában. Elterjesztését és népszerűsítését Paksy Sándor kezdte egy könyv megírásával.⁵²

Az eszközt műanyagból vagy fából készítik. Részei: keresztléc, tengelyek, és a tengelyeken lévő golyók. Legjellemzőbb alkotói a golyók, melyek oszloponként négyesével helyezkednek el a keresztléc alatt. Egy golyó a keresztléc felett van, az egész egy keret fogja össze. A szorobán a 10-es számrendszerre épül. 13 tengelye van, melyeken a számok helyiértéke jobbról balra nő. A leolvasás a szorobánon is balról jobbra történik.⁵³

⁴⁹ CSANÁLOSINÉ, 2011.

⁵⁰ TURI, 2010.

⁵¹ ALBRECHT Ágnes–GÁBOR Erzsébet: *Apáczai Nevelési és ÁMK 2. Sz. Általános Iskola Szorobán Tehetségműhelyének Programja*. (Továbbiakban: ALBRECHT–GÁBOR, é. n.)

⁵² Uo.

⁵³ Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola, 2. Sz. Általános Iskola. <http://www.educentrum.hu/altalanos2/cikk/1267> [2022. 10. 28.]

Sorobán

A sorobán elterjedése az ANK 2. Sz. Általános Iskolában

Az ANK 2. Sz. Általános Iskolájában 1992-ben kezdték használni a sorobánt, először egy csoportban, szakköri foglalkozás keretében. A tehetséggondozásnak ezt a területét Horváth Istvánné indította el, aki a makói Első Sorobán Alapítványnál végzett tanfolyamot, ahol sikeresen levizsgázott. Kollégái belső továbbképzéseken tanulták meg tőle az eszköz használatát. Közben az intézmény kiépítette kapcsolatát a Pesti Sorobán Társasággal és a makói Első Sorobán Alapítvánnyal. Azóta az alsó tagozaton folyamatos a sorobánnal való tehetséggondozás. Minden tanuló számára adott a lehetőség, hogy megtanulhassa ezt a számolási technikát.

A program célja kettős: egyrészt az alapvető matematikai képességek kialakítása és a gondolkodás fejlesztése, másrészt a matematika tanulása iránti érdeklődés felkeltése, a pozitív hozzáállás megalapozása és a személyiség komplex fejlesztése az eszköz segítségével.⁵⁴ A mindennapi matematika oktatásban főleg a numerikus feladatok megoldásánál használható a sorobán képességfejlesztő ereje, a tanítás hatékonyságát növelhetjük vele.⁵⁵

Az eszköz használata mindkét agyféltekét fejleszti, mert számolásnál egyszerre több érzékszervünket is használjuk.⁵⁶ A műveleteket nem kell leírni, ezért gyorsabban lehet vele számolni. Az új ismeret elsajátításakor a tapintás (közvetlen tapasztalat) fontosabb, mint a látás és a hallás. Mivel az eszköz használata gyorsan vezet jó eredményhez, a sikerélmény további ösztönzést ad a játékos gyakorlásra, és növeli az önbizalmat.⁵⁷

Használata közben fejlődik az emlékezet és a képzelőerő, hiszen a számokat, részeredményeket egy sajátos rendszerben kell a tanulóknak megjegyezniük. Az összetett feladatok koncentrált és kitartó figyelmet, fegyelmezett gondolkozást, önállóságot igényelnek. Fejlődnek az általános képességek, például: pontosság, gyorsaság, rendszeresség, feladattartás, több megoldás keresése, ellenőrzés igénye.⁵⁸

A gyerekek aktivitása a folyamatos sikerélmények miatt sokkal jobb. A sorobán a felfedezés öröme nyújtja, a megoldások közben a diákok felfedezhetik a különféle számolások lényegét és az eszköz felhasználásának lehetőségeit. A

⁵⁴ Sorobán (ANK 2. Számú Általános Iskolája).

⁵⁵ Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola, 2. Sz. Általános Iskola. <http://www.educentrum.hu/altalanos2/> [2022. 10. 28.]

⁵⁶ MÁTYÁSNÉ KOKOVAY Jolán: *A sorobán értékei Magyarországon*, Gyermeknevelés, 2014/2. 28–36. (Továbbiakban: MÁTYÁSNÉ, 2014.)

⁵⁷ Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola, 2. Sz. Általános Iskola. <http://www.educentrum.hu/altalanos2/> [2022. 10. 28.]

⁵⁸ Sorobán (ANK 2. Számú Általános Iskolája).

pedagógusok azt tapasztalták, hogy csökkentek a magatartási problémák, mert az osztály figyelmét teljes mértékben leköti a szorobánnal végzett tevékenység.⁵⁹

Mérések a program során

1. Tanulói ellenőrzés, önértékelés

A gyerekek a feladatok megoldásának helyességét azonnal ellenőrizhetik a javítókulcsok segítségével. Teljesítményüket a hibaszám és a megoldásra fordított idő alapján mérik.

2. Tanári ellenőrzés, mérés

- Egyéni értékelés: egyéni haladás és fejlődés nyomon követése, a differenciálás megtervezése a jobb eredmény eléréséért.
- Szintfelmérő feladatsorok: elemzés a hibaszám és idő alapján.
- Versenyen nyújtott teljesítmény elemzése: hibaszám és idő figyelembevételével.⁶⁰

A programban résztvevők nyomon követése

A diákok lehetőséget kapnak arra, hogy tanulásuk a szorobánnal ne érjen véget az alsó tagozaton. A kiemelkedően tehetséges gyerekek egyéni foglalkozással a felső tagozaton is bővíthetik tudásukat. A programban résztvevő pedagógusok kiemelt feladatuknak tartják, hogy az általános iskola elvégzése után is tartsák a kapcsolatot a tanulókkal, figyelemmel kísérik a továbbhaladásukat, eredményeiket. A tehetséggondozó programot a szorobánban jártas jelenlegi tanulók és már felső tagozatos vagy elballagott diákok bevonásával népszerűsítik.⁶¹

ANK Gimnázium – Beszélni nehéz!

A programnak teret adó iskola

Az ANK-n belül a gimnázium 1986-ban kezdte meg működését. A tanulók képességszintje különböző skálán mozog. A diákok fejlesztéséhez nagyon jók a feltételek, hiszen az intézményegyüttes lehetőséget ad erre. A legtöbben a magyar-angol két tanítási nyelvű osztály iránt érdeklődnek. Ezen kívül indítanak még két általános tantervű osztályt, ahol emelt óraszámú oktatnak informatikát, angol és német nyelvet, illetve társadalomismeretet.⁶²

Beszélni nehéz! Montágh Imre-kör az ANK Gimnáziumban

2001 óta működik a gimnáziumban a Beszélni nehéz! Montágh Imre-kör.⁶³ A tehetségműhely főbb tevékenységi területei a beszédművelés, nyelvművelés, retorika és az önfejlesztés.⁶⁴ A műhely vezetője Minárik Tamás, aki történelmet és magyart tanít a gimnáziumban. A szakkörbe leginkább azokban az osztályokban

⁵⁹ MÁTYÁS NÉ, 2014.

⁶⁰ Szorobán (ANK 2. Számú Általános Iskolája).

⁶¹ ALBRECHT-GÁBOR, é. n.

⁶² TURI, 2010.

⁶³ MINÁRIK Tamás: *Versenyeredmények*. (Továbbiakban: MINÁRIK, é. n.)

⁶⁴ *Tehetségműhelyeink* (ANK Tehetségpont).

<http://www.educentrum.hu/tehetsegpont/tehetsegmuhelyeink/> [2022. 10. 28.]

válogatja ki a tehetséges gyerekeket, és ajánlja fel a lehetőséget, melyekben oktat. Természetesen más osztályokból is csatlakozhatnak diákok. Minárik Tamás törekszik arra, hogy az anyanyelv iránt érdeklődő és tehetséges gimnazistákat felkészítse az Országos Beszélni nehéz! Körök munkájára. Célja, hogy részt vegyenek az országos versenyeken.⁶⁵ Fokozottan figyel a következő pedagógiai alapelvekre: motiváció, differenciálás, egyéni képességfejlesztés, tevékenységközpontú gyakorlat, komplexitás, különböző területek együttes fejlesztése.⁶⁶

1976-ban Péchy Blanka és Deme László kezdeményezésével indultak a Beszélni nehéz!-adások a Magyar Rádióban. Ennek hatására az iskolákban sorra alakultak hasonló körök. A műsor sokak sajnálatára 2007-ben megszűnt, de a szerkesztők kérésére a Katolikus Rádióban Szórol-szóval címmel tovább folytatódott. Kezdetektől fogva egy-egy példamondatjelölési feladattal, az anyanyelvi mozaikom híreivel és nyelvészeti érdekességekkel teszik színesebbé a műsort.⁶⁷

Készítettem egy interjút Minárik Tamással, melyben beszámolt arról, hogy 2002 óta részt vesznek az országos Péchy Blanka emlékversenyen, ahol nagyon szép eredményeket érnek el. Csapatával többször nyerték el az 1. és 2. helyezést is. A 2011-es győzelem után azt mondta, hogy egy ilyen versenyre folyamatosan kell készülni, elengedhetetlen a szókincsbővítés és a nyelvi játék típusokkal való ismerkedés, valamint a diákok látókörének szélesítése. Ezek teszik színesebbé, játékosabbá a szakkörök munkáját. A gyerekek nem találták könnyűnek a verseny feladatait, de nagyon élvezték a gondolkodtató, nem mindennapi, fantáziát, kreativitást is igénylő megoldások keresését. A sok gyakorlással lehet elérni, hogy az agyuk ráálljon ezekre a feladatokra. Mivel csapatmunka, fontos az összeszokottság és nem utolsósorban az ügyesség és a gyorsaság. Az interjúból megtudtam, hogy a szakkörre járó tanulók továbbtanulásánál jellemzően számít az ezen a területen szerzett tudás. Sokan ezen a vonalon tanulnak tovább, ha mégsem, akkor is kamatoztathatják ismereteiket, mert bátrabban, választékosabban, szebben fejezik ki magukat.⁶⁸

Egy foglalkozás tevékenységei

A foglalkozások minden alkalommal légzőgyakorlattal indulnak, hiszen a helyes beszédhez el kell sajátítani a helyes beszédleghézt is. Ezt beszédtechnikai gyakorlatok követik, melyhez Montágh Imre Nyelvművelés című könyve szolgál alapul. Nem maradhat el a mondatjelölés, melyhez segítséget nyújt a Magyar Katolikus Rádió Szórol-szóval című műsor feladványainak hangsúlyjelölése.

Alkalmanként megnéznék egy-egy tv műsort, ami az anyanyelvről szól, például a Duna TV Nyelvőr című műsorát.

⁶⁵ NAGY Alexandra: „A kreativitás az alapja mindennek”, PuliCerca, 2011/1. 2. (Továbbiakban: NAGY, 2011.)

⁶⁶ HARSÁNYI István: *Tehetségvédelem*, Magyar Tehetséggondozó Társaság, Bp., 1994. (Továbbiakban: HARSÁNYI, 1994.)

⁶⁷ BERECZKINÉ FÁBIÁN Mária: *Beszélni nehéz – elsők lettünk!* Csere-bogár, 2011/1. (Továbbiakban: BERECZKINÉ, 2011.) <http://cserebogardiakujtag.bloglap.hu/cikkek/beszelni-nehez-elsok-lettunk-15180/> [2022. 10. 28.]

⁶⁸ Uo.

Ha nem tv műsor megtekintése követi az óra bevezető részét, akkor egy adott téma feldolgozásával foglalkoznak. Az anyag elsajátítását kooperatív technikák alkalmazásával valósítják meg. Előtérbe kerül az R-J-R modell alkalmazása (ráhangolódás-jelentésteremtés-reflektálás), a már meglevő ismeretek előhívása, a további kérdések összegyűjtése és feldolgozása, rendszerezése, megválaszolása. Lényeges, hogy az anyag feldolgozása sokszínű legyen, változatos módszerekkel és munkaformákkal történjen. A reflexiók megfogalmazása zárja az adott téma feldolgozását. A műhelyt nyelvi játékokkal és a következő foglalkozás előkészítésével fejezik be.⁶⁹

„PuliCerka”

2011 tavaszán *PuliCerka* címmel jelent meg az ANK Gimnáziumban egy újság, a *Beszélni nehéz!* kör kiadványa. A munkát Minárik Tamás irányította, a lap főszerkesztője egy Horváth Nikolett nevű diák volt. A 18 oldalas újság nagyon színvonalas, érdekes írásaival, verseivel sajnos csak egy alkalommal jelenhetett meg. A csoportvezető szerint csak anyagi okok játszottak közre abban, hogy a lap megszűnt. A diákok nagy kedvvel és szorgalommal álltak hozzá a munkához. Az ismeretterjesztő szövegek és ismert versek mellett saját írásaik, verseik töltötték meg az újságot. Írtak közös élményekről, kirándulásokról, testbeszédéről, érvelésekről, kreativitásról. A kiadvány nyelvi játékokat, rejtvényeket és vicceket is tartalmazott.⁷⁰

A pedagógusok továbbképzése

Minden évben megrendezik a *Beszélni nehéz!* körök vezetőinek nyári továbbképző táborát. 2014-ben 28. alkalommal Siklóson került erre sor. A vendéglátók gazdag programokkal készültek. A nap mondatelemzésekkel indult, neves szakemberek tartottak színvonalas, gondolatébresztő előadásokat. A délutánok kirándulással teltek, a környék nevezetességeinek megismerésével. A résztvevők bejárták az Ormánságot, Bólyban, Nagyharsányban, Mohácson voltak. Egy teljes napot Pécsen töltöttek a Tudásközpontban, a Néprajzi Múzeumban és a Zsolnay Kulturális Negyedben. Házigazdaként Minárik Tamás is részt vett a tábor megszervezésében.

Az ilyen találkozások hasznosak a munkában résztvevőknek, mert nemcsak feltöltődnek a kirándulásokon, hanem szakmailag is fejlődnek. Lehetőség nyílik arra, hogy munkájukról beszéljenek, tapasztalatokat gyűjtsenek és cseréljenek.⁷¹

⁶⁹ MINÁRIK Tamás: *Óravázlat*. (Továbbiakban: MINÁRIK, é. n.)

⁷⁰ HORVÁTH Nikolett (szerk.): *PuliCerka*, 2011/1. (Továbbiakban: HORVÁTH, 2011.)

⁷¹ DUHONYI Tiborné-TEKES Rozália: *Anyanyelvűek Siklóson – körvezetői tábor*, 2014. (Továbbiakban: DUHONYI-TEKES, 2014.)

<http://anyanyelvapolo.hu/anyanyelvapolo-sikloson-korvezetoi-tabor/> [2022. 10. 28.]

Összegzés

A kutatás során, a szakirodalom keresése és olvasása közben megerősödött bennem, hogy a tehetség felismerése és a tehetséggondozás nagyon fontos minden életszakaszban, a nevelő, oktató munka bármely területén.⁷² Ez a felismerés motivál arra, hogy a megszerzett ismereteket tovább bővítsem, fejlesszem magam és tevékenykedjek ezen a területen. A tanulmányhoz felhasznált források nagyon sok ismeretet nyújtottak, ami ösztönöz arra, hogy tovább kutassak a témával kapcsolatban.

A pécsi Nevelési Központban elhivatott pedagógusokkal ismerkedtem meg, akik szívesen beszéltek munkájukról. Szívügyüknek tekintik a tehetséggondozást. Bepillantottam a munkájukba, és megtapasztaltam a tanítványaikkal való szoros együttműködést. Feltűnt kompromisszumkészségük, türelmük és empátiájuk. Megfigyeltem, hogy a foglalkozásokon derű és jókedv uralkodott. Az egészséges önbizalom kialakulása érdekében fontos szerepet kapott a bátorítás és a dicséret. Törekedtek arra, hogy az általuk felismert és gondozott tehetségek ne kallódjanak el, a szellemi értékek ne menjenek veszendőbe.⁷³

Szem előtt kell tartanunk, hogy a jövő társadalmának a tudás az alapja. Az iskolák közötti verseny ma már egyre inkább a tudásról és a szellemi adottságok jobb kiaknázásáról szól. Ebben vállalnak fontos szerepet a tehetségekért felelősséget érző pedagógusok, szakemberek.⁷⁴ A velük való munka gyakran nehézségekkel jár, mégis a legtöbb örömet okozhatja, ha látják kibontakozni a bennük rejlő tehetséget.^{75,76}

Irodalom

- BALOGH László: *Elméleti kiindulási pontok tehetséggondozó programokhoz* (A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2007. január 5–6-i tanácskozásához), é. n.
<http://tehetseg.hu/balogh-laszlo-mi-tehetseg>
- BERECZKINÉ FÁBIÁN Mária: *Beszélni nehéz – első lettünk!* Csere-bogár, 2011/1.
<http://cserebogardiakujtag.bloglap.hu/cikkek/beszelni-nehez-elsok-lettunk-15180/>
- BOGNÁR György: *Tehetségek felismerése és tehetséggondozás a felsőoktatásban*, Diplomamunka, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Bp., 2008.
<http://www.eet.bme.hu/~bognar/sajatmuvek/diploma2008.pdf>
- BUDA Mariann: *Óriás leszel? – A tehetséges gyerekek*, Dinasztia Tankönyvkiadó Kft., Bp., 2004.

⁷² DURÓ Zsuzsa: *Tehetséges gyerekekről mindenkinek*, Human Club Egyesület, Bp., 2004. (Továbbiakban: DURÓ, 2004.)

⁷³ HARSÁNYI, 1994.

⁷⁴ HÓDI, 2009.

⁷⁵ HERSKOVITS Mária: *Mit kezdünk a tehetséggel?* Iskolakultúra, 2005/4. (Továbbiakban: HERSKOVITS, 2005.)

http://epa.oszk.hu/00000/00011/00092/pdf/iskolakultura_EPA00011_2005_04_025-036.pdf [2022. 10. 28.]

⁷⁶ HORVÁTH Réka: *A tehetség felismerése és gondozása Pécssett az ANK és a Leőwey Klára Gimnázium intézményrendszerében*, Szakdolgozat, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pedagógia szak, Pécs, 2015. (Továbbiakban: HORVÁTH, 2015.)

- CZIRJÁKNÉ VÉRTESI Marianna: *A tehetségazonosítás és a tehetséggondozás szempontjai a pszichológus szemszögéből*, Miskolc, 2010.
<https://www.slideserve.com/havyn/a-tehets-gazonos-t-s-s-a-tehets-ggondoz-s-szempontjai-a-pszichol-gus-szemsz-g-bol>
- CSANÁLOSINÉ RAJNAI Zsuzsanna: *Tehetséggondozás az óvodában – Vizuális műhely a Pécsi ANK-ban*, 2011.
- DUHONYI Tiborné–TEKES Rozália: *Anyanyelvápolók Siklóson – körvezetői tábor*, 2014. <http://anyanyelvapolo.hu/anyanyelvapolo-k-sikloson-korvezeto-tabor/>
- DURÓ Zsuzsa: *Tehetséges gyerekekről mindenkinek*, Human Club Egyesület, Bp., 2004.
- GÖMÖRY Kornélia: *Az iskolai tehetségfejlesztés pszichológiai háttértényezőinek vizsgálata felső tagozatos korban*, Doktori (PhD) értekezés, Debreceni Egyetem, Debrecen, 2010.
<https://docplayer.hu/5037969-Az-iskolai-tehetségfejlesztés-pszichológiai-háttértényezőinek-vizsgálata-felső-tagozatos-korban.html>
- GYARMATHY Éva: *A harmadik évezred kihívásai és a tehetség új szemlélete*, Almanach 2002, Magyar Tehetséggondozó Társaság, Bp., 2002, 11–20.
<http://www.diszlexia.hu/Cikkek/harmadik.htm>
- GYARMATHY Éva: *Tehetség és tehetséggondozás a 21. század elején Magyarországon*, Neveléstudomány, 2013/2. 90–106.
http://nevelstudomany.elte.hu/downloads/2013/nevelstudomany_2013_2_90-106.pdf
- HARSÁNYI István: *Tehetségvédelem*, Magyar Tehetséggondozó Társaság, Bp., 1994.
- HERSKOVITS Mária: *Mit kezdjünk a tehetséggel?* Iskolakultúra, 2005/4.
http://epa.oszk.hu/00000/00011/00092/pdf/iskolakultura_EPA00011_2005_04_025-036.pdf
- HORVÁTH Nikolett (szerk.): *PuliCerka*, 2011/1.
- HORVÁTH Réka: *A tehetség felismerése és gondozása. Egy pécsi intézménykomplexum tehetséggondozó munkájának bemutatása óvodáskortól középiskolás korig*, Magyar Tudomány Ünnepe 2022, Eötvös József Főiskola, Absztraktkötet, Baja, 2022.
- HORVÁTH Réka: *A tehetség felismerése és gondozása Pécssett az ANK és a Leőwey Klára Gimnázium intézményrendszerében*, Szakdolgozat, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pedagógia szak, Pécs, 2015.
- HÓDI Sándor: *A tehetség kérdőjelei*, Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta, 2009.
- MÁTYÁSINÉ KOKOVAY Jolán: *A szorobán értékei Magyarországon*, Gyermeknevelés, 2014/2. 28–36.
 DOI: 10.31074/gyntf.2014.2.28.36
- NAGY Alexandra: „A kreativitás az alapja mindennek”, PuliCerka, 2011/1. 2.
- SARKA Ferenc: *A magyar tehetséggondozás történetének főbb állomásai*, Tehetség, 2009/5. 12–13.
- SZÁVAI Ilona (szerk.): *Én ne lennék tehetséges? – A képességek felismerése és fejlesztése*, Pont, Bp., 2013.
- TÓTH László: *Piirto piramis modellje*, Tehetség, 2011/2. 3–4.
http://www.mateh.hu/dokumentumok/tehetségujtsag/Tehetségujtsag_2011_2.pdf
- TURI Katalin: *Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központ (ANK) Pedagógiai-Művelődési Programja*, 2010. http://www.educentrum.hu/data/ANK_PMP.pdf

Dokumentumok

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV

A Tehetségpontokról. <http://tehetseg.hu/tehetsegpontokrol>

Az ANK tehetségsegítő programja, 2010.

ALBRECHT Ágnes–GÁBOR Erzsébet: Apáczai Nevelési és ÁMK 2. Sz. Általános Iskola Szorobán Tehetségműhelyének Programja.

Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központ – Hangya műhely.

Apáczai Óvoda. <http://www.apaczaiovoda.hu/>

Beszámoló az ANK Akkreditált Kiváló Tehetségpont 2010-2011. évi munkájáról.

Csányi Alapítvány. <https://www.csanyialapitvany.hu/>

GYARMATHY Éva: Önéletrajz.

http://tmpk.uni-obuda.hu/munkatarsak-oneletrajz--gyarmathy_eva.php

Hangya műhely. <http://tehetseg.hu/jo-gyakorlat/hangya-muhely>

Hangya Műhely a Cifra Palota Óvodában, 2013.

MINÁRIK Tamás: Óravázlat.

MINÁRIK Tamás: Versenyeredmények.

Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola. <http://www.educentrum.hu/>

Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola, 2. Sz. Általános Iskola. <http://www.educentrum.hu/altalanos2/cikk/1267>

Pécsi Apáczai Csere János Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium, Alapfokú Művészeti Iskola, Tehetségpont. <http://www.educentrum.hu/tehetsegpont/>

Szorobán (ANK 2. Számú Általános Iskolája). Tehetségműhelyeink (ANK Tehetségpont). <http://www.educentrum.hu/tehetsegpont/tehetsegmuhelyeink/>

Abstract

The topic of my presentation is talent. In the first part of the presentation, I provide a comprehensive picture of the concept of talent. I approach the notion from various angles with the use of different definitions, interpretations and models of talent. I examine the implementation of talent care through the practices applied at Apáczai Csere János Primary School, Secondary School, Dormitory, Elementary Art School of Pécs and Apáczai Kindergarten. At the end of the presentation, I summarise my findings and conclude my research.

With the help of the research results, my aim is to contradict the false belief that talented pupils do not need special education, nursing and care, as due to their talent, they are capable of succeeding and creating on their own.⁷⁷ Hopefully, the institutions' experiences and the good practices listed above make the work of the teachers participating in talent care programs even more effective and provide additional help to them.

⁷⁷ SZÁVAI, 2013.